

Պաշտօն - բազար Եւփիյե Խան վերի յարկ թիւ 16

در علیه ده بالی باز ازنده نافعہ خاندہ اوست قائدہ
۱۶ نومرولی او طہدہ { بونج } غزنہ سی صاحب امتیازی
— حمدا رسوم آلا جاجیان —

ADRESSE
H. S. ALADJADJIAN
Directeur du journal Armenien
POUNTCH
16 Nafé-Han, Balouk-Pazar 16
CONSTANTINOPLE

ԹԻԻ 2655

7 U. F. U. P.

1863—1866—1899. 64.05800 21

Գ. Ա. ՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՕՆԸ

Երկու օր առաջ, հինդլարժի,
Օգոստախառ Մեծ Գուլժան Համիր
Բ. Կայսեր դահալալուժեան 23րդ
տարեդարձի համաշխարհական
մեծ տոնը կատարուեցաւ:

Օսմանեան աշխարհաւաղ մայրաքաղաքս, և բոլանդակ երկիրն օսմանեան՝ ի ծովս և ի ցամաքի, գեղեցիկ ու աննախադէպ քաղաքս Էրզնէն ուրեք խնդգլխայտանք ու մարմանք, ցերեկ ու գիշեր:

Նոյն օրը՝ առաւօտուն, ամէն
աղդաց ու աղանց մայր աղօթա-
րանաց մէջ՝ բարեմաղթութեանց
չըբղ հանդէսներ կատարուեցան,
ինչպէս նաեւ Գումգալիու մայր ե-
կեղեցւոյ մէջ՝ որ յատկապէս ըւ-
տակա՜ն էր, մեր Ամեն. Ս. Պատ-
րիարք Հայրն Նորին կայսերական
ղեկավարութեան համար բարե-
մաղթութիւններ ըրաւ՝ յիշատա-
կելով զանազան բարեգործու-
թիւններն ու բարեմասնութիւն-
ներն: Նորին Բարձր Սրբադնու-
թիւնը չըվագատած էին զանազան
աստիճանէ եկեղեցականք ու աշ-
խարհականք՝ պաշտօնաւոր ու ան-
պաշտօն, և բազմութիւն ժողո-
վրդեան:

Նոյն օրը առաւօտէ մինչեւ ե-
րեկոյ, վարչական՝ կրօնական՝ ղին-
ւորական՝ դեպքանական և ոչ
մահմադական ժողովրդոց կրօնա-
կան պէտք, ինչպէս նաեւ մեր
Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ Եր-
ազան պալատը դացին շնորհաւո-
րեցին բարեմայլթեցին, և մինչեւ
երեկոյ երկրկի և օտար երկրաց
եմբամեծաց կողմանէ շնորհաւո-
րութեան ու բարեմայլթութեանց
հեռագիրը սղողեցին կայսերական
պալատան դիւանը:

Նոյն օրը առատ ողորմութիւն
աշխտեցաւ անքատաց ու կարօտե-
լոց, ներումն շնորհեցաւ ի Ի. Պո-
լիս և ի դատաւս բանաւարկելոց
մէկ մասին, և իրթնական ու կրօ-
նական նորակառոյց հաստատու-
թեանց բացման հանդէսներ կա-
տարեցան :

Նոյն օրը մայրաքաղաքիս բազմազգի լրագիրք՝ օսմանեան թուրայով, զինանշաններով՝ ու շրջանակներով հրվանագիրք պճնաղարդ-

եալ՝ նորին կայսերական Մեծու
թեան աշխարհաչէն տրնութեանց
հակիրճ յիշատակութիւնն ըրին
մեծաւ գոհնութեամբ ու գովու
թեամբ, և բազմադղէ միլիոնաւոր
ժողովրդեան թարգման կանգնէ
լով՝ բարեմտղութեանց տղա
զակներ բարձրացուցին :

Եւ ահա մէք եւտ, ճայն բարձ-
եակ կ'աղաղակեմք
«Եկցէ մեծ Սուլթան Համիտ-
Բ, վեհապետն մեր, և ամենայն
յաշդու թեամբ պատկոխն իւր բռ-
լը բարի բաղձանքներն ու ձեռն-
արկուլ իւնենցն» :

ԹՂԹԱԿՅՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՋԻ

ՄԷԼԻՏՈՊՈԼ (Տաւրիկեան նահանգ
Ռուսիոյ) 6 Օգոստ. 1899: — ՄԷԼԻՏՆ-
պոլի էքսթրադիկտ:*)= ՆՈՐ-ՆԱԽԻՅԵ-
ԻԱՆԷ՛, ինչպէս դարձաւ առաջի
լիւսում, նոյնպէս և այժմ՝ յայտնի
է իւր նիւթական հարստութիւնովը
յա, Նոր-Նախիչեանի հայերը,
նուաւորապէս ալ շատ յառաջա-
դէմ լիւի. Ե. Ե. յայտնի Ե. Ե. Ե.
լին Միւլքայէ ի վեր, տալով ազ-
լին Միւլքայէ Նալբանդեանի նման
ուղանգաւոր հրապարակախօսին,
Իսախանէ Պատկանեանի նման ազ-
լային բանաստեղծին և Բերովլէ
ատկանեանի նման հնախօս գիտ-
ականին: Այս, ևս կրկնում եմ՝
ստեղծ՝ որ Նոր-Նախիչեանի հա-
երը՝ համեմատելով ուրիշ տեղե-
ի հայերի հետ՝ այժմ էլ կարող
ն պարծիլ իրանց նիւթական և
նուաւորական ոյժերով: Բայց ինչ
ը վերաբերում է նոյս ունեցած
արդարական ոյժին, պէտք է խոս-
ողականի՝ որ նոքա՝ Հայերով որ
աղաքին մէջ ունին վեց հաւ մեծ
իւրեղցիներ բազմաթիւ քահանա-

իրի, քաղաքից եթե՛ր վերա-
 նահաճութեամբ Ա. Խաչ վանք
 ւեր վանահայրով՝ այդ կողմից
 պնդան հարուստ չեն . . . 1896
 անուկանից ի վեր Նոր-Նախի՛վե-
 ի մէջ հայերը չեն կարողանում
 լիարձանել իրանց ընտրած 14 ե-
 եղեցեակն անդամաց հողաբար-
 ւութեան անդամներէ 430000
 ուսլու չափ կորած գումարը՝
 որն անհետացել է, երբ Նոյն
 ողաբարձու անդամները սկսե-
 լն շինել տալ իրանց յանձնուած
 աղքատաց անունով կտակուած
 ողորդով մի տուն, որի վրայ՝ հո-
 ւաբարձու անդամների ասու-
 իեամբ՝ իբր թէ ծախուել է ա-
 լիք քան 300,000 իւրքի։ Որով-
 ետեւ ժողովուրդը սկսել է կառ-
 ածով վերաբերուիլ դէպ ի այդ-
 հագին ծախսերը, ուստի նա
 ճանաչում է իւր միջից մի յանձնա-
 ղորով՝ յիշեալ տան հաշիւները

(*) $S_{E'}^u$ նախորդ $[E_r]$ -ը.

ստուգվելու նպատակով. և՛ անհ-
նայն ստուգվիլ յանհնաժողովը զը-
մեկ է այդ հաշիւներէր մէջ 120000
լուրլու չար կորուստ: Եթէ այդ՝
աղքատաց անունով կտակաւած
վոդերի կորուստը վերագրենք 14
հարուստ հողաբարձուների անհո-
գութեան, դա չի նշանակում, որ
նոքա այդ կորուստը լրացնելու
ենք: Ընդհակառակն, նոքա՝ ու-
նեանց մէկի կամ միւսի միջամու-
թեանն՝ վաղուց պարտական էին
այդ դումարը վճարելու իրանց
մեզը ընտրուած նոր հողաբար-
ձուներուն: Իսկ եթէ ինքնաբերա-
ւոր չեն վճարում, այն ժամանակ
ամենախնայող հաւար ընդգրկու է
պզգի «Հայրիկից» որ ՆՅՏ հայրա-
ւոր ոտանայ նոցանից վերոյիշեալ
դումարը և յանձնէ ըստ պատ-
շաճութեան: Ինչու՞ համարնոր-Նախ-
նեանի հայ ժողովուրդը պատ-
շաճաւորենք չի ուզարկում մեր
Հայրիկի, մօտ՝ այդ մասին խնդ-
ամատոյց լինելու համար: Եւ խո-
նի կերպով համոզուած եմ, որ
Հայրիկը՝ կարող է բարոյապէս
այնքան ներդրուիլ անհող դասը-
նալ հողաբարձուների վրայ, որ
նոքա սիրով 14 անձի վրայ բա-
նեկելով 120 հազար լուպլին՝ կը
տայնեն մեծադումար կորուստը
անի որ դեռ ուշ չէ, արեք ինչ
նպէտք է, ապա թէ ոչ, առիթ
տար ամենուու կարծելու, որ նոր-
ակնկալեանցի հայերը բարոյապէս
այնքան բնկած են, որ իրանց աղ-
ամսնքի կր անունով կտակաւած
տոբիւր կորեկելու վրայ են և ի-
նքանք ոչ մի կողմակաւն միջոցի
ուրեմ գիմել. . . . Այսպէս վար-
նալ ժողովուրդին մի օր անշուշտ
տեսնւ. «Ախո՛ւ, որ քեզ նման
նոքանակ ժողովուրդը բարոյա-
պէս ընկնում է. . . . » :

Մի քանի օր Պ. Կարապետ խոս-
յեղանի աղարարիկ մէջ հանգըս-
տանալը յետոյ, ես ճանապարհ-
եցայ «Մորթկայեան» կայարանից
էպ ի Վլատիկահայ : Որովհե-
տեւ ես ուզում էի անհնաւ Պ.
անիէլ (Իէօլէան) Ունանեանի
ետ, ուստի «Պետաիգորսկ» եր-
թիւը կայարանում իմայ, որ
նամ Պետաիգորսկ քաղաքը, ու-
րեւ ըսչիւնը էր գնացած Պ.
նանեանը : Պետաիգորսկի հայոց
հայաստանի և Պ. խոսյեղանիին դի-
ցել՝ Պ. Ունանեանի մասին տե-
ղութիւն ստանալու համար.
այդ գէթաղաքար նորա էլ ինձ
ուն ոչ մի տեղեկութիւն չունէին
որա մասին : Այն տեղից ես գը-
ցել երկաթուղւոն գնացքով էպ
«Աստեղուկ», «Կիւլովովսկ» և
Ինչիւնովովսկ» կոչուած հան-
ային ջրերը, յուսալով, որ մի
եղ Պ. Ունանեանին կը գտնեմ :
այց իմ աշխատանքը այդ մասին

ի դուր եղաւ : Օգտուեցայ միայն
այնով, որ առիթ ունեցայ ծանօ-
թանալու իսկապէս հրաշայլի հան-
քային շրերի հետ մի կողմից և
այն հարուստ տեղական բնութեան
հետ, որի նմանը տեսած եմ Զուի-
տերկայումս և Դանուբ դետի վրա-
յով ճանապարհորդելիս՝ միւս կող-
մից : Վերջնչեալ հանքային ջրերը
անասան հիւանդութիւնն րի հա-
մար շատ օգտակար են : Դրա հա-
րուստ են երկաթով, թթւումնե-
րով և դանադան ուրիշ բուժիչ
անքերով : Նշանաւոր է «Կիպու-
րդ սի», կոչուած տեղի հանքային
ջուր թթւ ջուրը, որն բոլորում է
հեռուից ահադին քանակութիւ-
նով : Առում են, որ ջրհորը, որի
կտուրը շինուած են սպիտակ
նարմարինե և որից բոլորում է
երկայնեալ ջուրը՝ 24 ժամուայ
էջ տալիս է մինչև 200000 դւրը :
Երբոր խորութիւնը հասնում է
մինչև 34 աշխիւ : Զրհորը ունի
ոկու կողմից ծորակներ, որոնցից
բխում են թթւ ջուրը՝ որը շատ նման
է ջրեղի ջրի՝ անդադար վազում
և ցատկոյտը դարձնում է լուսն
դրանից՝ որքան կամենում է : Երբ
ս մոտեցայ այդ նշանաւոր ջրհո-
ւն, որի անունն է «Նարզան», և
տեցի դիտել նորա ջրի առատ
խիլը ալիք-ալիքի ետեւէ խուլ
այնրով, հիացայ շատ՝ Աստու-
այ հրաշալիքը տեսնելով . . .
կար ժամանակ տեղումս անշարժ
ացի կամենալով, կարծես, հի-
մանս քաղցին կշտում ալ . . .
այ՝ խոտովանում եմ՝ ամենե-
ն կշտման դպամունք մի չդգա-
ծ՝ ստիպուեցայ հեռանալ «Նար-
նից», տեղի տալով միւս հետա-
բըրողներին . . . : Այդ բո-
ւից մինչև ցայժմ «Նարզանի»
տակերը աչքիցս չի հեռանում : . . .
որ՝, Տեր, Դու անքննելի ես, իսկ
ս արարածներս՝ թէ՛ն քննելի
անքննելի : Եւ հիւանդանոց
այ հրաշալի են, ինչպէս Գո-
նարզանք : Այս ապաւորութեան
ակ ես հեռանալով հանքային
երից, չարունակեցի ճանապարհս
այ ք թիճՈՒԽ :

Պետավոգորակից, Եռանդավորակից, Երեւոնականից և Ժեմալեանավոգորակից է և զմայլած էի . . . այս տե-
րի բուժիչ հանքային ջրերով
մանաւանդ՝ և հրաշալի «Նար-
նուլ», սակայն մի և նոյն ժա-
նակի զգում էի սրտիս մի ան-
ւանում տրեւութիւն այն պատ-
ուով, որ չէի կարողացել հան-
դիլի բարերար Պ. Դանիէլ Ու-
նեանին, որ կարողանայի նորա-
պատրուկները դարձնել Ստեփ-
անագորականում բացօթեւ թեմա-
նի գպրանոցի վրայ, որոյ անհը-
նեթեւութիւնը զգայի է ամեն
պարսկաստանցի հային՝ նամա-
ւանդ Սալմաստին, որոյ հայ

սղագրանալով թիւեր թէ՛ նկիթա-
լէս, թէ՛ մասնաւորապէս դասնում
յետին ասործանում: Ահա այս
մ տխրութիւնը քիչ փարատելու
ամար, ես հրապարակապէս զի-
նում եմ բարերար Պ. Դանիէլ Ու-
սնեանին և խնդրում հետեւեա-
լի. «Յարգելի Պ. Դանիէլ՝ Ուսնա-
ն, Դուք յայտնի լինելով ձեր
արեգործութիւններով, ես իբրեւ
այսպէս եկեղեցւոյ պաշտօնեայ լին-
յալով, եմ համարում ձեր ու-
սագրութիւնը դարձնելու Պարսի-
սատանի մեր խեղճ հայ եղբայր-
երի վրայ, որոնք այժմ եւեթ
արօտ են ունենալու մի թեմա-
ան դպրանոց: Բայց նոցա նիւ-
սական աղքատութիւնը այնքան
մեծ է, որ նոքա առանց ուրիշնե-
ւ որ նութեան այդ մեծ և ան-
սամեշտ գործը չեն կարող դը-
նի բերել: Դուք՝ իբրեւ ընկ
սլմանացի՝ արդեօք չե՞ք զգում
մէջ բարոյական պարտակա-
նութիւն օգնելու ձեր հայրենա-
յցներին, որ նոքա կարողանային
նենալ նկիթապէս բարոյի ին ա-
ռաւորութեան նոցա զպրանոց
թիւէ չուզէ՞ք ձեր անունը յա-
տեան անմահացնել ձեր հայրե-
քում: Թեմական դպրոցի ճա-
տին դրել ապով՝ «Թեմական
յրանոց Դանիէլ Ուսնեանին»
ինով առէք անմահ Սանասար-
նից, որոյ չնորհիւ էրլլումի
նասարեան միջնակարգ ուսում
ընդը դպրութիւն ունի և դոր-
ւմ է մշտական ապահով դըու-
եամբ: Ես կարծում եմ, որ Դուք
ընքնաբերաբար բարեհաճել
միանուագ նուիրելու Բոստոյ
դպրի ուսումնարանին (4200)
բայի այժմ էլ չէք զլսում ձեր
ամական օժանդակութիւնը ա-
լու ազագայում բացուելու Ա-
րպատականի թեմական դպրա-
լին, որոյ շուտափոյթ բացուելը
հրաժեշտ մի բան է դարձած
կատի ունենալով Պարսկաստա-
մեր եղբայրներին վերջին ծայ-
տդիւթիւնը. . . . Որքա՞ն
դային մեծ բարերար եղած իը-
իք, եթէ ձեր նկիթական մեծ
բողութեան միջոցաւ յանձն
նուիր լուսաւորութիւնը տարա-
լու ձեր խաւար հայրենիքում»
ս խօսքերից յետոյ, ես ազատ-
ցայ այն տխրութիւնից, որ
ոյիս մի անկիւնում ունէի, ու-
նէտեւ ասելիքս Պ. Դանիէլ
ոսնեանին ասացի, պարտքս
տարեցի: Բայց արդեօք իմ ա-
նենը նորա ականջին հասնե-
ւ են: Այդ բանը գլխաւորապէս
նում է պատահական «Փոնջի»
հապատիւ խմբագրութենէ. . .
այդ յուսով շարունակում եմ
ճանապարհորդութեան նկա-
գրութիւնը: Դէպ ի վրայտիկաւ

կազմակերպող Զանապարհորդները ժամանակ, եւ ծանօթացայ վազու- նում մի ռուս մալականի հետ, որից և իմացայ թէ երկաթուղու գծից ոչ չատ հեռու գտնուում է Պ. Մազայեվ կալուածատիրոջ ա- գարակը, որը նշանաւոր է իւր ազնուացրած ոչխարներով, այծե- րով, կովերով, եղջերով և ձիե- րով: Պ. Մազայեվը — աղքատ ռուս մալական, ըտրովին դուրի տեսական գիտութիւններից — 13-20 տարուայ ընթացքում կա- րողացել է իւր աղքատ դրութիւ- նով հետզհետէ տնտեսելով՝ ձեռք բերել 3000 դեսետինի չափ հող (մէկ դեսետին հողը գրեթէ հա- լասար է Ասիոյ երկու օրալարին): Սորա կովերը օրական տալիս են 2-2 ու կէս դոլլ կաթ: Երբ ուրիշ- ների ոչխարների բրդի պուշը վա- ճառում է օրինակի համար 6 րուբ- լիով, Մազայեվինը վաճառում է կրկնապատիկ դնով: Գորա համար Մազայեվի թէ՛ արու և թէ՛ էգ ոչխարները վաճառում են մեծ շնորհով: Նորա լաւ տեսակ խոյին մէկը 1000 րուբլի են վճարում: Ոչխարների ցեղը ազնուացնելու համար նմանապէս մեծ գներով են վաճառում նորա ձիերը, կո- վերը և ցուլերը: Գորա համար հեռուստ տեղերից դալիս են շա- տերը և սիրով վճարում Մազա- յեվին 300-3000 րուբլի մի ձիուն, 100-300 րուբլի մի կովին և ե- ղան . . . : Լաւ ցուլերի գինը ևս սուսաւել թանկ է: Վաճառում են նորա 300-800 րուբլիով: Այսպէս էր ինձ պատմում իմ ճանապարհ- հորդակից ռուս-մալականը. դա անձամբ մի քանի անգամ եղել է Մազայեվի ագարակում: Սա ա- ռաւօտեան ժամը 4րդ մինչեւ ե- րեկոյեան ժամը 9ը զբաղւած է իւր ագարակով: Նորանից ծածուկ ոչ մի գործ չի կարող լինիլ, սրով- հետեւ նա անձամբ հսկող է ա- գարակում գտնուող բոլոր տեսակ աշխատաւորների վրայ: Գորա հա- մար էլ նորա յայտնի ագարակի բոլոր գործերը ճիշդ ժամացույցի պէս ընթանում են և հետզհետէ աւելի են ծաղկում: Պ. Մազայեվը ոչ ոգեւից խմիչքներ գործածող է, ոչ ծխախոտ քաշող, ոչ թուղթ խաղացող և ոչ զուարճամուլ, այլ կատարեալ երկրագործ և կեն- գանապահ: Այս ամենը երբ լսում էի իմ ճանապարհորդակից մալա- կանից՝ զարմանում էի, թէ ի՞նչ- պէս մարդս ազնիւ աշխատասի- րութիւնով կարող է հռչակուիլ որ և է մասնագիտութիւնով, եթէ միայն նա կամքի երկաթէ ոյժ ունի: Անգրագիտութիւնն այլ այս տեղ արդէն չի կարող լինիլ: Այսպէս մտածելով, միաքս բերի իմ ծանօթ հայ կալուածատէրերին, որոնց ագարակները՝ իւրեանց խեղճ գրութիւնով՝ չեն կարող համեմատուիլ անգամ Մազայեվի ագարակի հետ: Բայց այս դէպ- քում ինձ զարմացնող հանդաման- քը այն էր, որ ի՞նչպէս կը լինի որ մի անգրագէտ Մազայեվ կա- րողանում է 13-20 տարուայ ըն- թացքում ահալին հարստութեան տէր դառնալ և ունենալ մի օրիւ- րինակի ագարակ, իսկ համա- լարանական հայ կալուածատէրե- րը օրինակելի ոչինչ չունենալուց ջոկ՝ պարտքերից էլ աչք չեն կա-

րող բանալ: Այս անընական երե- ւոյթը ի՞նչ բանի վերագրելու է. անգրագէտ մալականի փառաւոր յաղթանակը և համարաբանական հայի փառաւոր պարտութիւնը երկրագործական ընդարձակ առ- պարիզում ինչո՞վ մեկնելու է . . . : Մտաւտնջութիւնս երկնեցի չուտով՝ ինքս ինձ պատասխանելով. ի՞նչ- պէս Մազայեվը չյաղթէ համա- լարանականին, երբ առաջինը ա- ռաւօտեան ժամը 4ին ոսփի կանգ- նած զանազան կարեւոր կարգա- գրութիւններէ անուամբ իսկ համա- լարանականը խոր քն. ձեռք տեղ- ներ և տեսնում . . . : Երբ անգր- ագէտ Մազայեվը անձամբ ցանք անողին, կենդանի պահուին ցոյց է տալիս գործի շաւ կերպեր, համա- լարանական հայ գիւղատնտեսը կանաչ սեղանի մօտ եռանդուն կե- պով քուրք է խաղում . . . : Երբ անգրագէտ Մազայեվը ձին նըս- տած այցելում է իւր կալուածքի բոլոր աշխատաւորներին՝ գործերի որոշումը ստեղծող համար, հայ կալուածատէրը այդ միջոցին ձին նստած որոշողներն է պարա- պում . . . : Մալակի՝ գրութիւն . . . : Պետիդորակ կայարանէ դէպ ի վրա տիկաւազ քաղաքը ճանա- պարհորդելու ժամանակ երկա- թուղու գնացքը կանգնեց «Արմա- լի» կոչւած կայարանի գիւղացի: Այս կայարանը շինուած է ԱՄՄԱ- իմի գիւղի մէջ: Այս գիւղի բնա- կիչները մեծ մասամբ չեքքեսա- խօս հայեր են, որոնք իրանց առ- եւտրական ընդունակութիւննե- րով հռչակուած են այդ կողմե- րում: Արմալիքը իւր մեծ և քա- լաշէն աներով աւելի քաղաքի է նման, քան թէ գիւղի: Հաճելի էր ինձ ինչպէս զգալ ինչպէս ճարտարապետութիւնով շինուած հայոց եկեղեցիները: Շատ միւս- թարական է ևս, որ Արմալիի նոր սերունդը սկսել է հայերէն խօսիլ: Այս գիւղի մէջ բնակուում է յայտնի դրամատէր Թարասեան (Թարասեանը՝ ռուսացնելով Թա- րասով է գարծել) տունը, որն ունի Ռուսաստանի զանազան քա- ղաքների մէջ մեծամեծ մազա- ղիները: Արմալիքում ինձ պատ- մեցին, թէ Թարասեանը տունը այն- քան բարեգործութիւններ անելու տէր չունի, որքան նորա խնամի Գանիէլ Ունանեանը, որոյ հարա- ղատ եղբորդին լինայ է Թա- րասեանների: Յուսարի է, որ ա- մուրի Գանիէլ Ունանեանը չի հե- տեւիր Թարասեաններին և իւր մեծ կարողութեան ժառանգը կանէ Հայոց աղբիւն և ոչ իւր հարուստ հարաղատ եղբոր կամ եղբորդե- ւոյն, որոնցից Հայ ժողովուրդը շատ քիչ բան կարող է սպասել: Արմալիքից երկաթուղու գնացքը ուղեւորուեց դէպ ի վրա տիկա- վաղ: Երբ արդէն մօտենում էին ք- յիշեալ քաղաքին, հեռուէն պարզ կերպով երեւում էր բարձրագա- ղաթ և ձիւնապատ էլքերու լեռը, որն ծովի մակերեսովէն բարձ- րանում է 18000 ոտնաչափէ աւե- լի: Գանի որ Կովկասեան լեռնա- չղիայի Գովկաթը երեւում էր գնացքի կառքէն, եւ աչքերս ու- ընդ կողմ չէի կարող ուղղել, ու- ընդհանուր նորա կանոնաւոր կոնա- ձեւութիւնը, լանջերի և գագաթի միակերպ ծածկուիլը այս տար- ուայ ձիւնով, սրոյ տակը ո՞վ գի-

տէ ո՞ր դարերի ձիւնաշերտերը ծածկուած են . . . : Ինձ գամել էին . . . : Երբեք չէի «ճերու- նին» իւր բարձրագէտ ագագաթէ անթիւ չաղբիւնը պարծալում իւր չուրջը գտնուող լեռների վրայ, ու- ընք տեղ տեղ մերձ տեղ տեղ ալ անառնելով ծածկուած նո- րանով զովանում էին և զովայնում այն տաք գաշտալայրը, որի մի- ջից արագ սլանում էր երկաթու- ղու գնացքը . . . : Սլացող գնաց- քը չթողեց ինձ երկար ժամանակ հիանալու էլքերու վեհութիւնով: Նորա մի քանի պառլաներէ յե- տոյ՝ «Էլքերու» այլ ևս չերե- ւաց . . . : Կէսօրուայ ժամը 12ն էր, երբ գնացքը հասաւ ՎԱՍՏԻ- ԿԱՆԿԱՅ քաղաքը: Այս քաղաքի մէջ մտաւորապէս 300 տուն Հայ կայ և գրեթէ ամենքն ալ վա- ճառականութեամբ են պարա- պում: Բաւական է՝ որ երես չու- կայ, ո՞ր ցուցակն ալ կարգաւ, Հայի անունը և մակնունը իսկոյն գիւղացի է գրուում: Անցնելու ժամանակ եւ փորձեցի հայ-ցու- ցակների թիւն խմանալ, բայց, խոստովանիմ, նոյա չափով չեմ հաշուելու ժամանակ չիմ թեւցայ, ու մի փոքրիկ վրայի խոստովանելի թիւը չկարողացայ խմանալ: Վրա- տիկաւազը նոր քաղաք լինելով՝ դեռ չատ պակասութիւններ ու- նի: Առողջապահական, ուսումնա- րանական և տնտեսական կողմերէ այս քաղաքը առ ալժմ աչքի դար- նուելու ոչինչ չունի: Ասում էին՝ թէ մի գաղղիական ընկերութիւն սկսել է քաղաքից դուրս տեղ շինել գործարաններ, որոնց մէջ զտելու են ցինկ և պղինձ մետաղ- ները, որոնց հանքերը գտել են չեքքէրագաղղի շրջապայ լեռների մէջ: Եւ այդ տեսակ շատ ուրիշ հանքեր որքա՞ն թաղուած կան կովկասեան լեռների մէջ . . . : Բայց առանց գաղղիական, դեռ մանական և անգլիական հանձար- ների և դրամների միայն Ռուսա- տանը ի՞նչ կարող է անել . . . : Աշակերտը առանց ուսուցչի իւր ուսումը աւարտել չի կարող . . . : Քաղաքումս երեք ժամ մնալուց յետոյ, եւ երեք ընկերով օմնե- պուսի (ծածկուած կառքի) մէջ նստած ճանապարհուեցայ Վրա- տիկաւազից դէպ ի թիֆլիս: Այս ճանապարհի երկարութիւնը 200 վերստ է և անցնում Կովկասեան լեռնաշղթայի հիւսիսային Լանջի ոտորոտէ՝ հարաւային Լանջի ստա- րուտը: 36 ժամուայ ընթացքում այս ռազմավերական ճանապարհը յաղորդութեամբ անցանք չորս ճա- նապարհորդներու: Վրատիկաւազի կամուրջի վրայէն, որ ձգուած է Թիւրք գետի վրայ, նոր էինք անցել, գիմացի Կովկասեան լեռ- ների գագաթները սկսեցին հեռ- ղհեռէ սև ամպերով ծածկուիլ: Եւ քանի որ մենք խճուղու պոյսա տեղ ընթացքով բարձրանում է- ինք դէպ ի ամպերը, այնքան նո- ցա խրոխտութիւնը մեզ աւելի զգալի էր լինում: Երեկոյեան ժա- մը 8ն էր, երբ լեռների գագաթ- ների վրայից սկսուեց արագ փայ- լատակում և սառտիկ որոտում: Թէև գիշերը լուսնեկով էր, սա- կայն մթութիւնը բաւական թան- ձր էր: Այս ճանապարհի մեծ պակասութիւնը այն է, որ շատ տեղ, երբ կառքը անց էր կենում

ժայռերի տակէ, ահալին ճեղքեր էին կազմուած ժայռերի մէջ, այն- պէս որ մի մեծ անձրև բաւական կլնէր ճեղքերէ ժայռերի մեծ կտորները պոկելու և դէպ ի թե- րեք դեպը գլորելու, որն մեր ձախ կողմէ խոր անդնդում ահա- ղին դուռնու-դուռնով վազում էր՝ իւր հետ գլորելով մեծամեծ քարեր: Երեկոյեան ժամը ըննից անձրևը սկսուեց և նա չարունակ եկաւ մինչև առաւօտեան ժամը 3ը: Սարապիլի էր այս ժամա- նակուայ հեղեղների ձայնը, ու- ընք իրանց հետ գլորում էին գիմացի լեռների վրայէ և քա- րեր, որոնք ահալին ձայներով գլորում և ընկնում էին Թիւրքի մէջ: Ընկեր ճանապարհորդներս երկուզ էին անում կայծակէ, ու- ընդհանուր փայլակների բոցակաւան փայլումը, որոտումների անդա- ղար խրոխտ որոտայր և կայծակի հարուածները ետեւէ ետեւ յա- ջարդում էին միմեանց: Մարդս ակամոյից այսպիսի ժամանակ վա- խէ աղատ չի մնում: Բայց իմ վախը աւելի վերալիշեալ ճեղքուածներն էին, որոնցից ժայռի կտորը՝ պոկ- ուելով կարող էր, եթէ զարնուէր, կառք մի տկնթաթթում գլորել Թիւրքի անգուռը: Բայց մեզ ոչինչ չպատահեց, և առաւօտեան ժամը 5ին հասանք մի կայարան, ուրտեղ ծանօթացայ Պ. Պօլ Գոտ- տենիկին: Գաղղիացի հրապարա- կախօս յայտնի ճանապարհորդի հետ, որն ուրանից երկու տարի առաջ սկսել է ոսփով ճանապար- հորդել երկրագնդի չորս կողմը: Սորան մնում էր ճանապարհորդել Սիւրբ, Ճալիսիա և Ամերիկա ու գառնալ Փրանսիա: Նորա պատ- մածից անտեսալատագաւոր երկիր- ները են՝ Մարոկկո և Միջագետք: Գոտտենիկինի պատ- մածէն այս երկիրներում նա մեծ վտանգների է ենթարկուել: Ես Պ. Պօլ Գոտտենիկինուն թէյով յարգելով, նա էլ ինձ լիմոնադով՝ միմեանցից բաժանուեցանք: Նա իւրեւ առողջակալով և 26 ամեայ երիտասարդ՝ տիկան հրացանը ուսին՝ չարլիներով արագաքայլ ուղղուեցաւ դէպ ի վրա տիկաւազ, իսկ մենք դէպ ի թիֆլիս, ուր յաղորդութեամբ հասանք երեկոյ- եան ժամը 9ին:

Մալախիա Բա. Սաւոնեւան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հինգշաբթի, Ամեն. Ս. Պատ- րիարք Հօր հետ կայսերական պա- լատը գացին Քաղաքական Ժողո- վոյ անդամներէն Տիգրան Էֆէնտի եւստֆեան, Քաղաքական Ժողո- վոյ անդամ ու Պատրիարքարանի գործակալաւոր Տիգրան Էֆէնտի Տ. Ներսէսեան և Արքայապետ Էֆէնտի Սիւրբեան: Օգոտտ. Սուլթանի գին- ուորական համագործակցութեամբ ընդ մէջ՝ հաճեցաւ ընդունիլ բա- լոր հպատակ աղագ կրօնական պետերն իրենց հետեւորդներով, և ի դիմաց նոյա՝ Յուսայ Ս. Պատ- րիարքին չնորհաւորութեանց ու բարեմաղթութեանց ուղերձը լսե- լով՝ իւր բարձր գոհունակութիւնն յայտնեց:

— Պատրիարքարանի հիւրա- մեծար կարգեցաւ՝ Արք. Տ. Մատ- թէոս վարդապետ Աճեմեան:

— Զէյթունի որբանոցի խնա- մակալութիւնը Պատրիարքարանի ծանուցեր է թէ՛ որոնց աւելնա- լուն պատճառաւ հարկ եղած է կարգադրութիւններ ընել ուրիշ որբանոց մ'ալ բանալու համար:

— Մշոյ առաջնորդական նոր- ընտիր տեղապահ Գեր. Տ. Բաբկէն վարդապետ՝ այսօր կուղեւորի նոր պաշտօնավայրն:

— Աղեքսանդրի մէջ ընթեր- ցարան մը հաստատուել է՝ չքա- ւոր դասակարգի աղագնոց դիւ- րութիւն ընծայելու նպատակաւ:

— Գայսէրի առաջնորդն՝ Եան- ճարարութեամբ Ամեն. Ս. Պատ- րիարք Հօր՝ Գոտեա գացեր Վսեմ կուսակալ փաշային այցելել, և արդիւնքն հաղորդել է Նորին բարձր Սրբազնութեան:

— Զարսանճաղի առաջնորդա- կան տեղապահ՝ միւսում ու ե- կեղեցական մատենա խնդրեր է Պատրիարքարանէ:

— Էլզիստանի թաղական Խօր- հուրդը՝ աղջկանց վարժարանի մը բացման համար Պատրիարքարանի անյապաղ անօրինութիւնը խնդ- րել է:

— Գանի մ'օր առաջ մայրա- քաղաքս վերադարձաւ Զենոբ պէյ Մէրամէթեան, որ երկու տարիէ ի վեր Եգիպտոս կը գտնուէր, և անցեալները տեղւոյն Քաղաքա- կան Ժողովոյ ատենապետ ընտրե- ուած է:

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ անցեալ կիրակէ և երեքշաբթի հանդիսաւոր Պատարագ մատոյց և քարոզ խօսեցաւ Գումգալուի մայր եկեղեցւոյ մէջ, Ս. Աստուա- ծածնայ վերադարձման տօնի առ- թիւ:

— Հռոմէական աղագնոց Պատ- րիարքարանի նախորդ գործակա- տար Աճեան Միկայիլ վարդապետ՝ որ 13 օր առաջ մայրաքաղաքէս Հռոմ ուղեւորած էր, երկու օր առաջ վերադարձել է: Զէյթունի Շարդիյէ լրագիրը կը գրէ թէ՛ Հռոմ երթալէ՝ ետք, թէ՛ չդա- ցած՝ վերադարձած է Կ. Պօլիս:

— Էրզրումի կուսակալ Բեռֆ վաշա՝ իւր օգնական Իպրահիմ պէյի, վերաբնութեան դատա- րանի նախագահ Էֆէնտի և ա- ռողջապահական քննիչ Պ. Կրօս- մանի հետ՝ ի Սրտաճոր Սանտար- կան վարժարանի ամարանոցը դա- ցել, օր մը մնացել, և եղած հիւր- ընկալութեան համար գոհակութիւն յայտնելով վերադարձել է: Զին- ուորական հրամանատար Մէհմետ Ալի փաշա ալ իւր պարագայիւք այցելելով յիշեալ ամարանոց՝ շնորհակալութեամբ մեկնել է:

— Պրուսայի Առաջնորդ Գեր. Տ. Յովհաննէս եպիսկոպոս Արչա- րունի անցեալ երեքշաբթի երե- կոյ Պրուսա հասել է: Թէ՛ Մու- տանիայի և թէ՛ Պրուսայի մէջ շատ չբեղ ու սիրովոր ընդունե- լութիւն եղեր է աղագնին ու օ- տարազի Ժողովուրդը և նոյն իսկ կառավարութեան կողմանէ:

— Հնդկաստանի Կովկաս քա- ղաքի մէջ, Տ. Պատրիարք Հայրն՝ Ս. Պատրիարք Հայրն՝ Քաղաքական Ժողո- վոյ անդամներէն Տիգրան Էֆէնտի և Սիւրբեան և Արքայապետ Էֆէնտի Սիւրբեան: Օգոտտ. Սուլթանի գին- ուորական համագործակցութեամբ ընդ մէջ՝ հաճեցաւ ընդունիլ բա- լոր հպատակ աղագ կրօնական պետերն իրենց հետեւորդներով, և ի դիմաց նոյա՝ Յուսայ Ս. Պատ- րիարքին չնորհաւորութեանց ու բարեմաղթութեանց ուղերձը լսե- լով՝ իւր բարձր գոհունակութիւնն յայտնեց:

— Պատրիարքարանի հիւրա- մեծար կարգեցաւ՝ Արք. Տ. Մատ- թէոս վարդապետ Աճեմեան:

կեղեցւոյ մէջ հանգիստաւոր Պատա-
րագ. պիտի մատուցանէ :

— Խարքերի Օգոստ. 11 թուով
գոհութեամբ գրուած է մեզ թէ՛
երուսաղիմայ առաջնակարգ Միա-
բաններէն Գեր. Տ. Սահակ եպիս-
կոպոս Խաչատրեան, որ բնիկ Խա-
բերդցի է, 10 դարդիական սակի
դրկած է Խուլէ վանուց որբանոցին
համար: Արդարեւ գոհութեան ար-
ժանի է Նորին Գերապատուու-
թեան այս նուիրատուութիւնը, ու-
րով միանդամայն կը հաստատուի
թէ չէ մուշտ իւր ծննդավայրը,
և զիտէ թէ ի հարկին օգնելու
անհրաժեշտ պարտաւորութիւն ու-
նի :

— Էջմիածնի Ս. Հայրապետը
հրամայեց է որ՝ առաջնորդարանը,
առանց Սինոդէն արտօնութիւն
լինելու՝ թոյլատրութիւն ընեն
հինգերորդ աստիճանէ խնամինե-
լու ամուսնութեան համար:

— Ըստ վճռոյ Տփղիսի դատա-
րանին՝ Ս. Հայրապետն հրամայեց
է՛ Սեւանայ վանահայր Տ. Սարգիս
վարդապետի՝ կարգալոյծ ընել
Նոր-Պայաղտի դաւառի Գալի-
զարդալ զիւղի Տ. Խաչատրեանց
քահանայն, իւր ապօրէն գործոյ
համար:

— Փոխանորդարանէ
« Բնիկ Արարիկիցի, 38 տա-
րեկան, անձնեղ, միջնաստի, ըս-
պիտակամորթ, գլուխը բոլորակ,
չիկահեր, սեւաւայ, ճակատը լայն
ու հարթ, քիթն ու ծնօտը կլորակ,
ալ թեւը՝ խեղ (արկածի մը հե-
տեւանօք դատարանին ոսկր դուրս
ցցուած լինելով) և կանամբի նա-
զարէթ՝ Կ. Ժամադորժեան անուն
ազգայնն տաան և եօթը տարիէ
ի վեր անյայտացած է: Կը յանձ-
նարարուի արգոյ Ազգայնոց, որ ե-
թէ երէք անոր ուր, ողջ կամ
մեռեալ լինելու մասին ո՛ր և է
տեղեկութիւն ունին, հաճին Պատ-
րիարքարանին ծանուցանել » :

Աղաքսեան Տ. Գրիգորի Սրա-
գան՝ որոյ հիւանդութեան վրայ
քանիցս ծանօթութիւններ հրա-
տարակած եմք, անցեալ կիրա-
կէ առաւօտ հանդիսի ի Տեր, և
մարմինը նոյն օրը իսկիւստարի Ս.
Խաչ եկեղեցւոյ փոխադրուելով
հետեւեալ օրը օծման ու յուղար-
կաւորութեան հանդէսը կատար-
ուեցաւ արժանաւայել շքով և
Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն իմա-
նալուն պէս՝ ծանոյց բարձրատի-
ճան եկեղեցականաց, և պէտք ե-
ղած կարգադրութիւններն ըրաւ:
Առաւօտուն յատկապէս Պատա-
րագ մատոյց կրօնական ժողովոյ
Ատենապետ Գեր. Տ. Գրիգորի Ս.
Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան:
Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը ներ-
կայ էր՝ բազմաթիւ եպիսկոպոս-
ներէ, վարդապետներէ ու քահա-
նաներէ շրջապատեալ իսկիւստա-
րէ և մայրաքաղաքի ուրիշ կող-
մերէն բազմութիւն համախմբեալ
էր եկեղեցւոյ մէջ և դուրսը ճրը-
ջակայ փողոցներն զրէթէ անան-
ցանքի եղած էին: Ամեն. Ս. Պատ-
րիարք Հայրը կատարեց օծման
արարողութիւնը, և դամբանական
խօսելով յիշատակեց հանգուցեալ
Սրբազանին գործունէութիւնը,
մայրաքաղաքի ու դաւառաց մէջ
վարած պաշտօնները և օրհնեց
անոր յիշատակը: Դամբանական

խօսեցաւ Տ. Գրիգորի Սրբազան
ալ՝ եկեղեցական արարողութիւն-
ներէ ետքը, մեծ թափօր կազմը-
ուեցաւ, Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ
մէջ ալ պաշտօն կատարուեցաւ, և
անտի թափօրն զնաց Պաղար-պա-
շի զերեղմանատունը, ուր Սրբա-
զանին մարմինը ամփոփեցաւ: Ժա-
մերով տխուր կը հնչէին ո՛չ մի-
այն Ս. Խաչ եկեղեցւոյ, այլ եւ Ս.
Կարապետ եկեղեցւոյ զանգակնե-
րն, յունաց եկեղեցւոյ և Բողո-
քական ազգայնոց ժողովարանի
զանգակներն: Թափօրն Յոյն եկե-
ղեցւոյ առջեւէն անցնելու ատեն,
յոյն կղերն խաչերով ու աւե-
տարաններով դուրս ելաւ, մաղ-
թանքներ արտասանեց և թափո-
րին հետ զնաց մինչեւ գերեզմա-
նատուն: — ՅՅ տարեկան էր վախ-
ճանեալ Սրբազանը: Ծնած էր
Պաղարթ թաղի մէջ՝ 1866ին վար-
դապետ ձեռնադրուած էր Ալվիս-
մարայ Խաչատուր կաթողիկոսէ,
և 1877ին յեպիսկոպոսական առ-
տիճան բարձրացած էր յէջմիա-
ծին մեծայնչատակ Դէորդ կաթո-
ղիկոսէ: Կայսերական կառավա-
րութենէ ալ մեծարուած էր՝ եր-
րորդ աստիճանէ Օսմանիէ ու Մէ-
ծիտիէ պատուանշաններով:

ՊԵՏՐՈՍ ԷՖԷՆՏԻ ԳՈՒՅՈՒՄՔԱՆՆ

Հռոմէական ազգայնոց երեւե-
լներէն Պետրոս Էֆէնտի Գույո-
ւմքան՝ որ ժամանակէ մը ի վեր
անկողնոյ կը ծառայէր, անցեալ
կիրակէ առաւօտ Եֆէնի զիւղի ծո-
վեղերեայ բնակարանին մէջ կնքեց
մահկանացուն: Ֆէսիսնէի նախ-
կին վերատեսուչ Գույումքեան
Յովհաննէս Էֆէնտի որդին էր:
Ուսումնական զարգացման, խոհա-
կանութեան ու աշխատասիրու-
թեան շնորհիւ՝ քիչ ժամանակի
մէջ հետզհետէ զանազան պաշ-
տօններու կոչուեցաւ և յաջողու-
թեամբ վարեց 20 տարիէ աւելի
ժամանակ հանքային ու երկրա-
գործական վերատեսուչութեան պաշ-
տօնին մէջ մնաց, կարեւոր յանձ-
նաժողովոց անդամակցեցաւ, երեք
տարի առաջ պետական խորհրդ-
ոյ օրէնսդրական բաժնի անդամ
կարգեցաւ, և ի վերջոյ՝ նոյն խոր-
հրդոյ վարչական (միւլքիյէ) բաժ-
նի մէջ ամբիւռ ունեցաւ: Կը թողու-
3 մանչ ու 2 աղջիկ զաւակ: Երե-
ցագոյնը՝ Յովհաննէս պէյ՝ Հռո-
մայ օսմանեան դեպքանատան դը-
լաւոր քարտուղար է: Հոնգույ-
եան՝ Պաղայի աստիճան բարձրա-
ցած, և առաջին աստիճանի Մէծի-
տիէ ու երկրորդ աստիճանի Օս-
մանիէ պատուանշաններով մե-
ծարուած էր: Քաղցրաբարոյ ու
հեղափոխի էր արդարեւ: Քանի ուն-
դամ տեսնելու առիթ ունեցած և
չստ գոհ մնացած եմք: Անմեղմե-
լի ըլլալու ամբարտաւանութիւնը՝
չստ հեռի էր իրմէ, և այս բարե-
մասնութիւնն ալ՝ ուրիշ յատկու-
թեանցն հետ միացած՝ հանրային
անկեղծ յարգանաց ու մեծարա-
նաց արժանի հանգիսացուցած էր
զինքն: Կը ցաւիմք իւր մահուան
վրայ: Կարեւոր ազգային մը կա-
րուսիք: Կը ցաւակցեիմք իւր աղ-
նիւ ընտանեաց, և բարեբախտիկ
երկարակեցութիւն կը մաղթեմք:
Միթիարական է նկատել, որ ե-
րկազայն որդին՝ Վսեմ Յովհան-

նէս պէյ՝ իւր հայրենի մեծ անու-
նը ու համբաւն յարատեւ պա-
հելու գրեց ու ընթացեց մէջ կը
գտնուի արդէն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գարսաղի իշխան Նիֆոյա՝ ամուս-
նոյն (Մէլինա իշխանուհին) և որդ-
ւոյն (Միքո իշխան) հինգ-ընթի-
զիւր ժամը 2ին ատենները մայ-
րաքաղաք հասաւ յատկապէս
զրկուած շոգենտով, կայսերական
պալատան ու Բ. Դրան բարձրաս-
տիճան հրաւիրակներով: Արտա-
քին գործոց նախարար Թէվֆիկ
փաշայ, պալատան բարձրատիճան
զինուորականաց մին, արարողա-
պետութեան օգնականներէն Ապտ-
ուր Բազադ պէյ շոգենտը դա-
ջին բարեկցին ի դիմաց Օգոստ.
Սուլթանին, և ապա իշխանը ու
իշխանուհին՝ իրենց հետեւորդնե-
րով ցամաքն ելնելով, պալատա-
կան կառքերով ելլալով պալատը
գացին, ներկայացան Օգոստ. Սու-
լթանին, և յետ փոխադարձ այցե-
լութեան Նորին կայսերական Մե-
ծութեան՝ Էմիրիկէն ծովեղերայ
ապարանքը ելան, որ յատկապէս
շքեղ պատրաստեալ է: Իշխա-
նը 58 տարեկան է: 1860ին բարձ-
րացած է իշխանական աստիճան, և
նոյն տարւոյ մէջ ամուսնացած է
13 զաւակ ունեցած է, որոց 9ը
ողջ են: 2օրս աղջիկները և մէկ
մանչ զաւակը ամուսնացած են:
Հետը գտնուող որդին՝ 20 տա-
րեկան է:

— Մայրաքաղաքիս գերմա-
նական դեսպան Պ. Մարշալ՝ որ
բացակայ էր, անցեալ չարաթ օր
վերադարձաւ բնտանեօք:

— Եւրոպայ պաշտօնատուներ՝ այս
չարաթ մէկ մէկ ամառաթոշակ վը-
ճարեց բոլոր պաշտօնէից:

— Անատոլի նահանգաց ընդ-
հանուր քննիչ Շաքիր փաշա՝ անց-
եալ կիրակէ Գաթիամանի գաւեր
է պարագայիւր:

— Ներքին գործոց նախարար
Մէմուտ փաշա՝ որ հիւանդացած
էր, առողջանալով՝ երկուշաբթի
կայսերական պալատը գնած շնոր-
հակութիւն մատոյց հիւանդու-
թեանն ատեն վայելած կայսերա-
կան շնորհաց համար, և ապա Բ.
Դուռն անցաւ պաշտօնին գլուխը:

— Քաղաքապետութեան առա-
ջին շրջանակի կալուածական արոց
արկղակալ Ահմետ, արձանագրել
Նաֆըզ, հաւաքել Հիւսնի ու Ֆե-
րիտ Էֆէնտիներն և այլք պաշ-
տօնագուրի եղան ու դատի են-
թարկեցան, յիշեալ արոց հասոյ-
թէն 3000 լիրայի չափ իւրացու-
ցած ըլլալուն համար:

— Պիղայի դաւառակի Սալադ-
էֆէն ըստած տեղը քանի մը
մարդիկ՝ կին մը առեւանգել ըլ-
կեր, ապա չարաչար սպաններ և
զիական այրել են, որպէս զի բո-
լորովին անյայտ մնայ ոճին:

— Քեմալի մէջ՝ նախորդ ամ-
սոյ 26ին երեկոյ, ժամու մը չափ
յորդահոս անձրեւ տեղալով՝ մեծ
ջրաս եղեր է: Լեռներէ, բլուրնե-
րէ ինչոց հեղեղներէ տուններ այ-
գիներ ու պարտէշներ ողողուել,
2 կին ու խումբ մը անտունք ջը-
րահեղձ եղեր են: 80 տարեկան
ծերունիք ըսեր են թէ՛ իրենք
մինչեւ ցարդ տեսած չեն այդպի-

սի անձրեւ: Ժողովուրդը շատ
վախեցեր է:

— Ղալաթիա Ֆէրմէնէիլեր
ըստած թաղը պատահած հրդե-
հին զոհ եղեր է՝ Անտօն անուն 30
տարեկան ձկնորս մը:

Պատուանշան, Ասիան և Պաշ-
սոն: — Կինձ գաւառի կառավարու-
թիւնը՝ Էտրէմիտի գալմագամ Լուի-
ֆի պէյ: — Սղերգի կառավարու-
թիւնը՝ Սելապի Մէքթուպ՝ Մուսա
Քեմալի Էֆէնտի: — Հալէպի նա-
հանգի Այնթապ գաւառակի Նայիպ
կարգեցաւ՝ Խոմսի նախորդ Նայիպ
Ահմետ Հիլմի Էֆէնտի: — Պրուսայի
վարչական ժողովոյ անգամ Հաճի Սլի
փաշայի՝ Բուսի Պէյրապէյի (փաշա-
յութիւն) աստիճան: — Առաջին աս-
տիճանի Մէծիտիէ՝ Հալէպի ու Առա-
նայի արտաքոյ կարգի փոխհրամա-
նատար Արի Մուհսին փաշայ: — Եր-
բանայի համարակալութիւնը՝ Մուս-
թէֆիկի համարակալ Մուսթաֆա Է-
ֆէնտի: — Էտրէնէի նահանգի Մալ-
դապա գաւառակի գալմագամութիւնը՝
Սլամպի գալմագամ շէմալ պէյ: —
Պրուսայի նահանգի Սլամպ գաւառակի
գալմագամութիւնը՝ Էրպապի գալմա-
գամ Բազադ պէյ: — Ականակու-
նիքիլիսար պատուանշան՝ արտաքին
գործոց նախարար Թէվֆիկ փաշայ:
— Երրորդ աստիճանի Օսմանիէ՝ Բե-
րայի կառավարչութեան զինուորա-
տուղար Ֆէրիտ պէյ: — Թախիսիյէ
քաղաքում՝ կայսերական թիկնապա-
հ եւ Երզնկայի բանակին հրամանատար 2ե-
քի փաշայ: — Պետական խորհրդոյ
անդամ կարգեցաւ՝ վճառելով դատա-
րանի նախորդ անդամներէն Սիւլէյման
Բէշտա պէյ: — Առաջին աստիճանի
Օսմանիէ՝ Գաթիամանի կուտակալ
Էմին փաշայ: — Երկրորդ աստիճանի
Օսմանիէ՝ Էնգարէի կուտակալ օգնա-
կան Բէշտա պէյ: — Երրորդ աստի-
ճանի Օսմանիէ՝ արտաքին գործոց
թղթակցութեան զեւանի երկրորդ Միւ-
մէյի (սրբազրիչ) Ռուքն Գարազալ
Էֆէնտի:

Դ Ր Ա Մ Ա Ն	
Կ. Պոլիս. 21 Օգոստոս 1899	
Օսմանեան Քոնսուլտէ	25-15
Ռուսիայի Երկաթուղի Ֆրանք 123-00	
Թրակուէյ	1. 0. 870-04
Մէծիտիէ	107-36
Օսմանեան իրան 100 դրուլին	
Մէլիթի	98-10
Հինգեոց	102-00
Վեցեոց	102-20
Ռուսի թղթադրամ	8-58
Ռուսիոյ Բոլ.	90-54
Գաղղիական լիրա	87-19
Անգղիական	109-37
Գրիմից	51-07

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փիլիպպեան կղզեաց մէջ
գտնուող ամերիկեան զօրավարն
Օրիս՝ ըստ օրինի հանրապետու-
թեան Միացեալ Նահանգաց՝ սկսեր
է յիշեալ կղզիներէն արտաքսել
չինաստանցիները:

— Փիլիպպեան կղզիներէն ժօլօ
կամ Սուլու կղզեաց մահմետական
իշխանին հետ ամերիկեան զօրա-
վարը դաշնագրութիւն մը հաւ-
տատեր է, որով՝ նոյն կղզեաց
վրայ Ամերիկայի հանրապետու-
թեան գերիշխանութիւնը կըն-
դունուի և ամերիկեան զօրակալը
կը պարզուի:

— Ռուսիոյ սպայակոյտի ան-
դամներէն զնդապետ Ժէրանիկ
Պուրգարիա եկած է զինուորական

յատուկ պաշտօնով: Սկսեր է աշ-
ցել զինուորական վարժարաննե-
րն ու զօրանոցները: Ձինուորա-
կան մարզանայ ու անցահանգիսից
ալ ներկայ գտնուելէն, 3 չարաթ
ետքը, պիտի վերադառնայ:
— Փարիզէ հեռագիր մը կայ
թէ՛ Չինաստանի մէջ Ռուսիոյ դը-
րաւած տեղերուն պատճառաւ ո՛չ
սակաւ ձգտած են Ռուսիոյ ու Անգ-
ղիոյ կառավարութեանց յարա-
բերութիւնը:

— Աֆղանստանի սահմանաց վը-
րայ Ռուս ու Աֆղան զօրաց մէջ
կռիւներ պատահած ըլլալուն լու-
րերն՝ զոր անդիակաւ լրագիրք
հրատարակած էին, կը հերքուին:

— Մինչդեռ մէկ կողմանէ կը
լուր թէ Ռուսիայի մէջ զինու-
որական պատրաստութիւնը կըն-
լան մեծ փութով, և Անգղիոյ կա-
ռավարութիւնն ալ պատրաստու-
թիւններ կը տեսնէ, միւս կողմանէ
մանաւանդ այս օրերս զորոյ կայ
թէ՛ Անգղիոյ ու Ռուսիայի մէջ
յարույցեալ ծանօթ խնդիրը իրա-
ւաստութեամբ պիտի վերջանայ,
ինչպէս ընդհանրապէս կը փափա-
քին երկու երկրաց ժողովուրդը
ալ:

— Վառնայի մէջ, ամսոյս 11ին չո-
րեքշաբթի առաւօտ՝ մինչեւ ցարդ չը-
մանը չտեսնուած յորդառատ անձրեւ
տեղալով՝ բազում վնաս պատճառե-
ր է: Անձրեւն այն աստիճան ուժգնու-
թեամբ տեղացեր է որ տեղ տեղ 5-6
մետր խոր փոսեր բացուել են: Տանց
մէջ աղօթքի կանգներ են: Շատ տու-
ներ անբնակելի եղեր, եւ մէջինները
գուրս հանուել են քաղաքապետու-
թեան հրամանաւ: Քանի մը փայտա-
չէն տուններ ու խանութներ հեղեղնե-
րէն տարուել, և իրենց տեղերուն
հետքը չէ մնացեր: Քաղաքապետու-
թեան մեծ պարտէզն աւերուել եւ 10-
15000 ֆրանքի նորոգութեան կարօտ
եղեր է: 3-4 մարդոց վերցունելով մեծ
քարեր մինչեւ 15 մետր տեղ մղուել
են: Փողոցները լցուել են քարով՝ հո-
ղով եւ տանց փրատակներով: Անձրեւ-
ին ժամանակ ո՛չ ոք չէ կրցեր տու-
ներէն դուրս ելնել եւ շուկաներն ու
պաղարները դոց մնացեր են: Մովե-
ղեքն այնչափ լցուել են աւաղով, որ
մինչեւ 100 քայլ դէպ ի ծով յառաւա-
նալ կարելի է եղեր: Հեռագրական
թիւերը կոտորել, շոգեկառաց երթե-
ւեկութիւնը դադարել են: Կարօտեց
նպաստելու համար յանձնաժողով մը
կազմուել, եւ քանի մը աւտո մէջ
բաւական դուրս մը հաւաքուել է:
Արմտեաց բերքն արդէն հաւաքուած
ըլլալով՝ միայն այգիները փրատուել են:
— Լոնտոնի մէջ անցեալ ուրբաթ
200 հոգի արեւահայր եղեր, եւ 10 հո-
գի մեռել են: Ներկայ դարուս ամե-
նատախաղի օրը կը համարուի այդ
օրն ի Լոնտոն:

— Ամերիկայի մէջ Էլիզաբէթ Սթու-
անուն 13 տարեկան պատանի մը կախ-
ուել է՝ Ֆիլադելֆիոյ երկաթուղոյ
մէկ կայարանին տնօրէնը սպանած
ըլլալուն համար: Պատժոյն գործա-
դրութեան ատեն, պատանւոյն առ մայ-
րն ուղղած հրաժեշտի խօսքերն չա՛տ
սրտամկնիկ եղեր են, եւ ժողովուրդը
մեծ դժգոհութիւն յայտնել է պատա-
նի մը կախուելուն համար:

— Գաղղիոյ լրագիրներէն լինթ-
անսիսի, Լը Սուառ, Լա Բաթի, ժուր-
նալ տիւ Բէրրը եւ Էքլէս դատի
ենթարկուած են ժողովրդեան դրգուիչ
ու ապստամբեցուցիչ յօդուածոց հրա-
տարակութեան պատճառաւ:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

×× Գաղղիոյ Տրէֆիլսը՝ Գերմա-
նիոյ մէջ շահու աղբիւր: — Վերջին
օրերս, Գերմանիոյ բոլոր կողմերը,
մանաւանդ Պրիւսի մէջ՝ հրեայ հա-
րկապետ Տրէֆիլսի վերադառման
ծանօթ խնդիրն ամէն դատարարի մէջ
շեւո՛ւ ուղադրութեան ու խօսակցու-

Թեան նիւթ ընդէն գաւ, շահու աղ-
բիւր ալ եղած է: Թատրոններուն մէջ
մտերս Թեան զինուորական ատենակին
դատաւարութիւնը պիտի ներկայացուի:
Արդէն ի տես դրուած են՝ Տրէյֆիւսի,
անոր փաստարանաց եւ այլոց կերպա-
րանքները մեղաւորութիւնով չեն հրա-
ժարու: Ուրիշ մ'ալ մեղաւորութիւն չեն
տուեր է անոնց կերպարանքներն, բայց
աւելի դրամ ծախք ընելով՝ շատ ըն-
տիր թաւաշինքով զգեստաւորուի է:
Ուրիշ մ'ալ որ շատ ժամանակէ ի վեր
հրէշային տարօրինակ անասուններ ու
գաղաններ ի տես դնելով դրամ կը
շահի եղեր, այս օրերս տեղէ մը ստա-
ցած եռուտանի ձի մը ի տես հասարա-
կաց դրեր է՝ լրագրաց միջոցաւ հրա-
տարարելէ եւ փողոցները փակցունելէ
տուած յայտարարութեանց մէջ, փո-
խանակ եղանակի ձի նշանակելու,
Տրէյֆիւս բառը տարբեր տառով գրել
տալով, որով անհամար ժողովուրդ
հետաքրքրութեամբ ի տես գացեր են,
եւ մարդը բազում դրամ շահեր է:
Տրէյֆիւս գերմանական լեզուաւ եռու-
տանի կը նշանակէ:

× × Անհոգութեան իրաւունք մը: —
Անգղիոյ Լիւրտըն քաղաքի բնակիչներն
մին օր մը իւր մէկ բարեկամին վա-
ճառատան անշեւէն անցնելու ատեն
ներս կը մտնէ, եւ բարեկամին ձեռքը
սեղմելէ ետքը կ'ըսէ:

— Բարեկամ, այսօր ամուսնոյդ
հետ տեսակցելու պատիւ ունեցայ:
— Շնորհակալ եմ, կը պատասխա-
նէ բարեկամը, սակայն կիինս այսօր
փողոց չպիտի ելնէր. ո՞ր տեսակցե-
ցաք:

— Ձեր տունը գացի:
— (Ինչ մը յուզուելով) Շնորհա-
կալ եմ. բայց այսօր կողմ հիւրընկա-
լութեան որոշեալ օրը չէ. ինչպէս եւ
զաւ որ ընդունեց զձեզ:

— (Մեծ անհոգութեամբ) Ձեռք գի-
տեր պատճառը, չէի գիտեր կնոյդ
հիւրընկալութեան օրն ըլլալը կամ չըլ-
լալը: Այսու ամենայնիւ տեսակցեցանք,
խօսակցեցանք:

— (Չարմանալով) Այսօր տունէն
դուրս ելնելու ատենս կը գտնադատե-
ր թէ զիսու սաստիկ ցաւով մը կը նեղ-
ուի. բան մը չըսած ձեզ:

— Ո՛չ, այդպիսի բան մը չըսուե-
աւ, սակայն պարտաւորեալս զբառ առջեւ շատ
աւելի բազմութիւն կար:

— (Յուզուելով) Բազմութիւն, մեր
դրան առջեւ:

— (Աւելի անհոգութեամբ) Այո՛,
շատ բազմութիւն. ոմանք ներս կը
մտնէին, ոմանք դուրս կ'ենէին. տա-
նըդ տիկնանց ոմանք պարտաւորեալս մէջ
այսօր անդր կը վազվազէին:

— (Այլ յայտն եղած տեղէն ցաւա-
կեղծ) Ո՛հ, բարեկամ, ինչ կըսես,
ինչ եղած է, տանը մէջ ինչ կայ:
Բազմութիւնը ինչո՞ւ հաւաքուեր է:

— Ես ինչ գիտեմ:

— Չհարցուցի՞ք:

— (Կամայ կամայ) Ինչ փոյթ ինձ.
ամենէն բացատրութիւն պիտի ուզեմ
ինձ չլերաբերող բանի մը համար:

— (Սաստիկ յուզմամբ ու բարկու-
թեամբ) Ո՛հ, ըսէ՛ք, կ'աղաչեմ, ուրիշ
ինչ տեսաք:

— Դրան առջեւ հրդեհի ջրհան
մ'ալ կար:

— (Պաշտով) Ինչ, ինչ կըսէք.
ո՞ր է դաւաղանս, ո՞ր է զլխարկս:

— Բարեկամը Թեան կը բռնէ, ծիծա-
ղելով կը յարէ:

— Ինչո՞ւ կը յուզուիս, ինչո՞ւ տակն-
ուրայ կ'ըլլաս. տանդ մէջ հրդեհի
շէպը պատահեր է, չհարցուցի, բայց
կը կարծեմ թէ՛ կէսն այրած է. մի-
ջուզուի, նստի՛, քիչ մը տեսակցնեք,
շատ ժամանակի ի վեր տեսակցած
չենք. աճապարանքը երթալու պէտք
չկայ. տանդ հրդեհի դէպքին վրայ
տեսնելութիւն կ'աւանդու, երբ երկույն
վերապահուանաւ:

× × Ամուսնախորհրդեան իրաւունք
մը: — Լոնտոնի մէջ երկայնահասակ
ու տխրաբէմ մարդ մը անցեալները
լրագրի մը տնօրէնին երթալով կը բա-

րեւէ, եւ ցոցուած տեղը բազմելէ
ետքը կ'ըսէ:

— Կուզեմ հրատարակել լուր մը
հաղորդել ձեզ. Թեանէն ձեզի համար
այնչափ կարեւոր բան մը չէ, սակայն
եթէ հաճի՛ք հրատարակել, ո՛չ միայն
զիս՝ այլ եւ բոլոր կիները դո՛ւ կ'ընէք,
վասն զի այդ լրոյն հրատարակութեամբ
պիտի հաստատուի թէ՛ ո՛րչափ յարգ
ու մեծարանք կ'ընծայուի կանանց:

— (Դրիշ առնելով) Հաղորդեցէ՛ք,
պատրաստ եմ, կը պատասխանէ տնո-
րէնը:

— Հրատարակեցէ՛ք թէ՛ Ֆոն Զան-
րի Լիւրտն, որ ես եմ, մօտերս վախ-
ճանեալ կնոջը՝ Մարթիլի գերեզմանին
վրայ շատ գեղակերտ եւ 5 ոսկի ար-
ժէքով քար մը տնկել տուած է, յորմէ
կը մակարեբութիւն առ ամուսնին ունեցած
տարապայման սէրն ու յարգանքն,
որովհետեւ մեծ հոգ տարած է գե-
րեզմանաքարին գեղեցկութեան հա-
մար, եւ ոչ ոք մեծ գումար մը
տուած է: Նաեւ աւելցուցէ՛ք թէ՛, ձօն
Հանրի եթէ երկրորդ անգամ ամուս-
նանայ, ի հարկէ աւելի սիրով ու ա-
ռատաձեռնութեամբ պիտի վարուի
կնոջը դէմ, եւ անուշադ 20 լիւրայ
արժէքով տապանաքար մը գետեղել
պիտի տայ երկրորդ ամուսնոյն գերեզ-
մանին վրայ:

— Ուրիշ ինչ հրատարակել տալ
կուզէք, կը հարցունէ տնօրէնը:

— Այս լուրը աւարտեցաւ, կը պա-
տասխանէ ձօն Հանրի. արդ ուրիշ
լուր մը պիտի հաղորդեմ: Հաճեցէ՛ք
լրագրոյդ մէկ ուրիշ անկիւնէն ալ ծա-
նուցանել թէ՛ ձօն Հանրի պիտի նշա-
նուի մեծահարուստ Պ. Ժանէթի դու-
տեր հետ եւ մօտերս պիտի կատարուի
հարսանեաց հանդէսը:

Տնօրէնը դարմանք կը յայտնէ, եւ
կ'ուզէ իմանալ այս լրոյն հրատարակու-
թեան պատճառը:

— Դուք, կը յարէ ձօն Հանրի,
չիրցաք վերահասու ըլլալ եւ կը գար-
մանաք. սակայն՝ օրիորդն, որոյ հետ
պիտի ամուսնանամ, կը հաւկնայ թէ
զինքը յարգելու մեծարեղութեամբ
որչափ ինչ ո՞ւր բաղձանք կը տածեմ...

× × × Գեղեցիկ խօսքեր
Ոչ-ուղիղ ընտրութեամբ ստաց-
ուած սիրոյ երկայնութիւնը՝ քիչ
ատենէն ատենութեան թշուառու-
թիւն կը դառնայ:

— Երբ մարդ իւր բազմադիմի
փափաքներուն չհասած ատեն դո-
ւանակութեամբ ապրի, երբ փոր-
ձութիւններուն քաջութեամբ դի-
մադրուէ, իւր կենաց օգտակար
խրատներ, այն ատեն իրեն հա-
մար իրական դժբաղդութիւն չ'կայ:

— Ծառեր սրտանա են սե ու
ձերմակ գոյները որոշելու ատեն,
իսկ հողին արատաւարող գոյները
որոշելու ատեն կոյր են:

— Ոմանք ուրիշները հպարտ
կանուանեն, մինչդեռ իրենք նը-
պատակաւոր խոնարհներ կը ձե-
ւանան:

— Այն մարդը բարի է, որ
ուրիշներուն գործած դոյնն թե-
րութիւնը անտեսելով՝ բարեմաս-
նութիւնն ու օգտակարութիւնը
գովել չ'մոռնար:

— Ոմանք իրենց բարոյական
անկումը նշմարելով կուզեն շուր-
ուիլ, բայց չեն կրնար. ուրիշներ
խղիճ ազդարար ձայնը լսողներ
կուզեն. իսկ ոմանք յամառու-
թեամբ կընտրեն կենաց անցար-
հաճոյքները՝ քան հանգեթձեալ
երանութիւնը. ասոնց առաջինները
հիւանդոտ հողի մ'ունին, երկ-
րորդները՝ հոգեվարքի մէջ, իսկ
վերջինները կորսուած են:

— Ինքզինքդ գովելու համար
կրնաս գովել հայրդ. երբ որդի-
քդ գովես՝ զքեզ կատես:

— Անասունը չ'կրնար խորհել
Մարդիկ ունին խորհելու կարո-

ղութիւնը, բայց չ'են ուզեր խոր-
հել: Ասոնց տարբերութիւնը ո՞ր-
չափ է:

— Ատածդ սիրելու համար
պէտք է որ թքնած ամանէդ շուր-
խմես:

— Կիրքը կամքի աէր մարդոց
դերին է, իսկ տկարներու տէրը:

— Կամայ կամայ - ի ճամբան՝
օր մը - չեմ կրնար - ի փութը կը
ձգէ զմարդ: Այս գիտեմքներով
չարժաւորութիւն եղած է յաճախ:

— Նախանձախն լեզուն օձին
խայթոցէն աւելի վտանգաւոր է.
որովհետեւ յ'անիրաւի կը խոյէ
զանոնք՝ որոցմէ շատ անգամ
բարիք տեսած է, մինչդեռ օձը
չուզեր խայթել զանոնք, որոցմէ
չէ վնասուած:

— Մարդոց հարստութիւնն ու
քաջութիւնը կը սիրուին երբ կ'ապ-
րին, իսկ առաքինութիւնը՝ երբ
կը մեռնին:

— Առողջութեան ատեն զգու-
շացէ՛ք չարքը ընելէ. հիւանդու-
թեան մէջ զղջալ՝ ամեն մարդու
գործ է:

— Գիտութեամբ սուտը փոխել
իրար խառնողը՝ դժուարը կամա-
ծախու կուռնէ:

— Ծառեր Աւետարանի պատ-
ուէրները սխալ հասկցած են՝ կար-
ծես, - սիրեցէ՛ք զմիմեանս - ք
- հրեցէ՛ք զմիմեանս - ըմբռնելով:

— Յիշէ՛՜ չարքդ, մոռցի՛ր բա-
րեք:

— Աստուած շատ անգամ զմար-
դիկ փորձանքներու միջոցաւ բա-
րոյապէս կը կրթէ, ինչպէս մար-
դիկ թռչունները կրթելու համար
անոնց փետուրները կը կտրեն:

— Զուարթ կզի՛ր որ զօրանաս,
խոնարհ եղի՛ր որ ծերանաս:

— Փառքով ապրողը՝ կառքով
գերեզման չ'իջնէ:

— Ծառեր՝ դժուարաւ ուղղու-
թեան կը բերեն մէկ մարդ մը,
բայց մէկը դիւրութեամբ կը խո-
տորեցնէ շատերը:

— Զբաղուողութիւնը՝ շատ ան-
գամ ծուլութեան հետեւանքն է:

— Ստատախիւն բոյնը՝ չարե-
րուն սիրտն է:

— Արդարասիրութիւնը, վե-
հանձնութիւնը եւ կանխամտածու-
թիւնը՝ մեծ մարդոց յատկու-
թիւններն են:

— Սուզէն աւելի աղէկ ապ-
րանք չ'կայ, նեղէն աւելի արդիւ-
նաւոր կենք չ'կայ:

— Գիտութիւնը՝ առանց փոր-
ձառութեան՝ նուազ ինչ է:

— Ընկերը չ'իրողը՝ չ'կրնար
հաստատուիլ թէ զիստուած կը սիրէ:

— Վարկեանները եթէ օրերու
պէս ալ անցնին՝ անտարբեր մար-
դուն համար նշանակութիւն մը
չունին. երանի՛ անոր, որ այս կար-
ճատեւ կենաց մէջ ամենէն պի-
տանի մթերքը ամբարելու ջա-
նաբեր է:

Գ. Կ. Խ.

Հ. ՍԻՄՈՆ ԵՐԵՄԵԱՆ

ԲԱՌԳԻՐԲ

ԳԱՂ. ԵՒ ՀԱՅ

ԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳԵՏՈՒԹԵԱՆ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԳԵՏՈՒԹԵԱՆ
Հիկ լեզուով եւ գործնական ոճով
Բժշկութեան, Վիրաբուժութեան, Առող-
ջաբանութեան, Հասարակական,
Բնաբանութեան, Քիմիայի, Դեղերու,
Բնական պատմութեան, Անասնաբա-
նութեան, Երկրագործութեան եւ այլ
գիտութեանց վրայ: Ըստ կարեւոր
ամենայն խնամք տարուած է բառերու

ձեւութեան: Ընդարձակ բացատրու-
թիւններ կուտայ խաղաղութեան նիւթի
վրայ, իրաց առեալ ամենէն անգոր-
ծաճական նիւթերն. իսկ կարեւոր նիւ-
թոց վրայ էջերով օգտակար տեղեկու-
թիւնք անպակաս են: Այս աշխատու-
թիւնը որպէս զի յիշեան կատարեալ
ըլլայ, հեղինակը իրեն ստացնող բը-
նած է շատ մը հանրագիտական եւ-
րօպական բառարաններ: Հեղինակն
խնամքով եւ քաջակամ ընտիր գործե-
րէն քաղելով ամենէն գործնական եւ
օգտակար գիտելիքներն՝ դանոնք
խմբադրած է մի հատորի մէջ՝ զար-
գարելով ամեն հիւշիկ վերաբերեալ
գեղեցիկ պատկերներով: Սոյն գործը
պիտի լրանայ 50 ութածալ թերթերու
մէջ. Խաղաղութեան թերթի բաժանոր-
դագինն է 20 ամբիւր, ամբողջ գրե-
քը 10 Քրանք, զոր կանխիկ պէտք է
փափաքողն յէ՛ առ Տեսչութիւն Տը-
պագրատան ապագովագրեալ նամա-
կաւ եթէ կ'ուզէ ընդունել թերթերը:
Տպագրութիւնը աւարտելէ վերջ, բա-
նագրայ գինը պիտի բարձրանայ 15
Քրանքի:

Imprimerie Arménienne
S. LAZARE VENISE
(Italie)

ԱՇԾԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Կ. Պոլիս Զագնագըրար եօղուշը քիւ 29
Կեդրոն զարգացման ամեն ճեղքի
դասագրոց

Պատիւ ունի ծանուցանել Կ. Պոլ-
սոյ և գաւառաց թաղ. Խորհրդոց,
Ռուս. Խորհրդոց, Հոգաբարձու-
թեանց և ամեն գաղութական վար-
չութեանց թէ՛ պատրաստ է զրկել
իրենց պարտական ամէն տեսակ
գաւառագրեր՝ Հայ, Գաղ. Տաճկերէն,
Գոհարայի զեղով: Նաեւ նոր տա-
րիչներն աւելի Ն. Մէլգուրեանի
Առաջնորդ հայ ընթերցանութեան
պատկերազարդ քերականին՝ նոր
ապագրութիւնը կը ծանուցուի, ո-
րոյ գինն 1 զլէ:

ՍՆԱՍՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐՃԱՐԱՆ
ԺԺ. ՏԱՐԵՐԵԱՆ 1899-1900

Վարժարանիս ԺԺ. տարեալընդ
կը սկսի յառաջիկայ (1899) սեպ-
տեմբեր 1ին, եւ նորիկ աշակերտնե-
րու մուտքի քննութիւնները տեղի
կ'ունենան օգոստոս 30ին եւ 31ին,
իսկ դասերը կ'անաւորուապէս կըս-
կընին սեպտեմբեր 1ին:

Թշուալաւոր աշակերտներու ըն-
դունելութեան պայմաններուն եւ
ուրիշ տեղեկութեանց համար ծնողք
կամ պաշտպաններ կրնան հիմակ-
աւրէն գիմն Պոլիս՝ Աղ. Պատրիար-
քարան եւ կամ Էրզրում՝ վարժարա-
նին տեսչութեան:

Յառաջիկայ տարուան համար
ձրի աշակերտներու ընդունելութիւ-
նը արդէն կատարուած ըլլալով,
այդ մասին ո՛ր է գիմնում առանց
հետեւանքի պիտի մնայ:

Կնիք Սանասարեան վարժարանի

ԻՆՉ ԿԵՐՑՆԵՄ ՏՂԵԿԻՍ

Տղայք երբ հինգ վեց ամսու ըլլան,
մայրերն անոնց լաւ անդարար ուսու-
նք մը գտնելու հետամուտ կ'ըլլան,
որ շատ բնական է, ըստ որում մայ-
րական կաթը որչափ ալ առատ ու
զօրաւոր ըլլայ, այլեւս անբաւական
կը դառնայ տղան ուսուցնելու, երբ
վեց ամսու ըլլան անոնք: Փարիզի
ամենահռչակաւոր բժիշկը Տըթ. Փա-
լէն, նկատողութեան անոնքով այս
կարեւոր խնդիրը, երկար փորձելու
ու զննութիւններէ վերջը, յաջողած
է հնարել տղոց համար առաջին կար-
գի սնունդ մը, ՅՕՍՖԱՐԻՆ ՖԱՆԻԼԻՆ
անուան, որ Փարիզի, Լոնտոնի եւ
Վիեննայի Բժշկական Համալսարանին
գնահատուելով, բոլոր քաղաքակրթ

աշխարհի մէջ ընդհանրացած է: ՅՕՍ-
ՖԱՐԻՆ ՖԱՆԻԼԻՆը չօքոյալ պէս շատ
քաղցրահամ է եւ միանգամայն վերջին
ստորիճան անդարար ու կազդուրիչ:
մայրական կաթին կրկնապատկը
սնունդ կը պարունակէ: զոր ուսող
տղայք կը սնանին, կ'ուսովնան, կ'ա-
ճին, կը կայտառան, շուտով ուղի
կ'իլլեն եւ առանց հիւանդանալու աւ-
տայ կը հասնեն:

Հաղարարոր օրինակները կ'առա-
ջուցանեն որ ՅՕՍՖԱՐԻՆ ՖԱՆԻԼԻՆով
մեծցող տղայք քաջող, ուժեղ, զօրա-
ւոր եւ կայտառ մարդիկ եղած են
յայտագրային:

Ամէն հասակէ անձիք անհրաժեշտ
է որ գործածեն այս սքանչելի սնունդ:
զը՛ Մանուսնը ծերեր, հիւանդու-
թեան տալքերնոց, ծծմայրեր ու
նիւնարներ, որոնց վերջին տափճանի
ոյժ, սնունդ եւ կորով կուտայ:

ՅՕՍՖԱՐԻՆ ՖԱՆԻԼԻՆը կը ծախուի
Կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց մեծ դեղարա-
նաց եւ դեղի մթերանոցաց մէջ:

4-26

PILULES HOLLOWAY
ԴԵՂԱՋԱՏՔ ՀՈՒՈՒՄԻԵԻ

Լիւրդի, ստամոքսի և ողիքնե-

րու ամէն տեսակ անբարգաւթեանց

համար խիստ բնորոշ է. այն դեղա-

հատը, և ամէն չղային տկարու-

թեան, ուժաթմալութեան և տիրու-

թեան համար. կը չնչէ և անհետ

կրէ ամէն տեսակ անպարտաւոր-

թեանց հետքերը: Սրտի և երիկա-

մանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն

մը ունի. արիւնը մարմնով՝ նորա

խանդարեալ վիճակը կը կանոնա-

ւորէ, և զոր աւելով կենսական դու-

ծարանները կը զօրացնէ. իւր դե-

ղական մեծ ազդեցութեամբ սրտա-

խառնութիւն, կծուութիւն, մաղձա-

լին հիւանդութիւններ, որովայնի

մէջ լցուած կաղեր, դիւր ցաւեր կը

վանէ, մարսողութիւնը կը շարուն-

րէ, և մարմինը մաքրուելով բոլոր

այն աղտոգորութիւններէ, որ շատ

անդամ զանազան հիւանդութեանց

սկզբնավաճառ կըլլան, առ